

Sygn. akt: III AUa 1338/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Naze

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha

SSA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2014 r. w Łodzi

sprawy **Z. H.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o prawo do wypłaty emerytury,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. akt: V U 566/13;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1338/13

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 marca 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił uchylecia decyzji z dnia 10 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza ubezpieczonej Z. H. prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 30 kwietnia 2012 roku.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 czerwca 2013r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zmienił decyzję organu rentowego i zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty emerytury należnej ubezpieczonej Z. H. od dnia 1 października 2011r. do dnia 30 kwietnia 2012r. (pkt 1 wyroku) oraz przekazał do organu rentowego żądanie ubezpieczonej w zakresie wypłaty odsetek (pkt 2 wyroku).

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach: Z. H., urodzona w dniu (...), wystąpiła w dniu 9 października 2008 roku z wnioskiem o przyznanie emerytury, ubezpieczona była wówczas zatrudniona w Banku (...) S.A. Decyzją z dnia 23 października 2008 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 1 października 2008 roku. W dniu 7 listopada 2008 roku ubezpieczona wycofała wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury, w wyniku czego organ rentowy decyzją z dnia 18 listopada 2008 roku umorzył postępowanie w przedmiocie przyznania ubezpieczonej emerytury. W dniu 7 lipca 2009 roku ubezpieczona ponownie wystąpiła do ZUS-u z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury. Decyzją

z dnia 16 lipca 2009 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2009 roku. Decyzją z dnia 10 października 2011 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku, z powodu kontynuowania zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W dniu 8 maja 2012 roku ubezpieczona wniosła o podjęcie emerytury, z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Decyzją z dnia 6 czerwca 2012 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M., z dniem 1 maja 2012 roku, wznowił ubezpieczonej wypłatę emerytury. Pismem z dnia 26 listopada 2012 roku, ubezpieczona wniosła o wypłacenie wstrzymanej przez organ rentowy emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 1 maja 2012r wraz z ustawowymi odsetkami. Zaskarżoną decyzją z dnia 21 marca 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił uchylecia decyzji z dnia 10 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza ubezpieczonej Z. H. prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 30 kwietnia 2011 roku. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Podniósł, że począwszy od dnia 1 stycznia 1999 roku do 30 czerwca 2000 roku do realizacji nabytego prawa do emerytury wystarczyło osiągnięcie wieku emerytalnego. Od 1 lipca 2000 roku do 7 stycznia 2009 roku treścią ryzyka było zaprzestanie pracy, a od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku ponownie do realizacji prawa wystarczyło osiągnięcie wieku emerytalnego. Od 1 stycznia 2011 roku stan prawny uległ ponownej zmianie. Do powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach został dodany - przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. I Nr 257. poz. 1726) - art. 103a, który stanowi, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 28 powołanej wyżej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku, do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed 1 stycznia 2011 roku, przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stosuje się poczynając od 1 października 2011 roku. Organ rentowy, który wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku zastosował wobec skarżącej obowiązujący wówczas przepis art. 103a ustawy emerytalnej, którym był związany. Po wydaniu przez organ rentowy decyzji o zawieszeniu należnej ubezpieczonej emerytury stan prawny uległ istotnej zmianie, gdyż w wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku, w sprawie K 2/12 (Dz. U. 2012/1285), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego został opublikowany w Dzienniku Ustaw w dniu 22 listopada 2012 roku. Obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie znajduje zastosowania do sytuacji prawnej ubezpieczonej, która decyzją z dnia 16 lipca 2009 roku nabyła prawo do emerytury od 1 lipca 2009 roku, a zatem mieści się w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem przepis uznany przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z Konstytucją lub innym aktem nadrzędnym, był niekonstytucyjny od dnia jego wydania i jako akt niższej rangi nie powinien być stosowany od dnia jego wejścia w życie (wyrok Sądu Najwyższego z 2007-01-23, III PK 96/06). Powyższe uzasadnia odwołanie ubezpieczonej. Rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 wyroku zapadło w oparciu o art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w punkcie 1. Skarżący postawił zarzut naruszenie prawa, a w szczególności art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 412 § 2 k.p.c. poprzez błędne przyznanie wnioskodawczyni prawa do wyrównania emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 30 kwietnia 2012 r. podczas gdy wnioskodawczyni nie nabyła prawa do wypłaty emerytury za ten okres i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. W uzasadnieniu podniósł, że za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 30 kwietnia 2012 r. wnioskodawczyni nie ma prawa do emerytury. Zgodnie bowiem z art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia skoro Trybunał

Konstytucyjny w sprawie sygn. akt K 2/12 nie wskazał innego terminu utraty mocy obowiązującej. Oznacza to, że wnioskodawczyni nie ma prawa do wyrównania emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 30 kwietnia 2012 r. Skarżący powołał się na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł. z dnia lutego 2012 r. w którym zawarta jest teza, że przepis uznany za niekonstytucyjny ma ten charakter od dnia jego wydania, a zatem orzeczenie nie działa wstecz lecz na przyszłość.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu albowiem Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie.

Bezpodstawny jest zarzut naruszenie prawa, a w szczególności art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 412 § 2 k.p.c.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga, czy istnieją przesłanki do wypłaty wstrzymanego świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni od dnia 1 października 2011r., czy też możliwość taka istnieje dopiero od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. 22 listopada 2012r. Spór dotyczy zatem skutków derogacyjnych niekonstytucyjnego przepisu, w szczególności czy przepis niekonstytucyjny traci moc *ex tunc* (od początku jego wejścia w życie), czy też *ex nunc* (od momentu stwierdzenia jego niekonstytucyjności). W wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie K 2/12 utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu nie została odroczone w czasie, natomiast rozważenia wymaga, czy w takim razie automatycznie nastąpiła utrata mocy obowiązującej przepisu ze skutkiem od początku jego wejścia w życie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego formułuje stanowisko zmierzające w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego do stanów faktycznych, w których formalnie nie dokonano jeszcze derogacji. W postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie sygn. III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331, Sąd Najwyższy orzekł, że akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 września 2001r., II UKN 542/00, OSNP 2003/11/276, stwierdzając że sąd drugiej instancji, który rozstrzyga sprawę po stwierdzeniu niezgodności przepisu ustawy z Konstytucją, nie może pominąć stanowiska Trybunału Konstytucyjnego i oddalić apelacji od wyroku, który został wydany przez sąd pierwszej instancji na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją. W kolejnym wyroku z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 281/01, Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, że nie jest usprawiedliwioną podstawą kasacji zarzut zaniechania zastosowania obowiązującego w dacie wyrokowania przepisu ustawy, który następnie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją. Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że przy rozpoznawaniu środka odwoławczego sądy nie powinny stosować przepisu prawa, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, jest jednolite. Zaprezentowana linia orzecznictwa Sądu Najwyższego jest stabilna i prowadzi do wniosku, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., V CO 43/08, LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r., II PK 42/06, LEX nr 950622; wyrok SN z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 94; wyrok z dnia 16 grudnia 1999 r., II CKN 632/98, nie publ.). Przyjęcie rozumowania odmiennego sprowadzałoby się do konieczności formułowania podstawy prawnej wyroku na podstawie niezgodnego z Konstytucją przepisu ustawy wprowadzającej w życie obowiązek wstrzymania emerytury w stosunku do osoby, która nie rozwiązała stosunku pracy. Niekonstytucyjność przepisu ustawowego z istoty rzeczy jest stwierdzana po okresie jego obowiązywania, w sytuacji w której regulacja wywarła negatywny skutek w sferze praw jednostki. Reasumując, stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadzi do derogacji uznanych za niezgodne z Konstytucją przepisów ze skutkiem *ex tunc*. Powyższe więc oznacza, że z chwilą opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw przepisy te utraciły zdolność do wymuszania określonego zachowania zarówno przez ich adresatów, jak również przez organy stosujące

prawo, dając jednocześnie przewidziane wprost w art. 190 ust. 4 ustawy konstytucyjne uprawnienie do wznowienia postępowania zakończonym orzeczeniem wydanym na podstawie tych niekonstytucyjnych przepisów. Gdyby więc podzielić stanowisko organu rentowego o tym, że aż do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału, akt uznany za niekonstytucyjny ma pełną moc obowiązującą i powinien być bez żadnych zastrzeżeń stosowany przez sądy do stanów faktycznych powstałych przed ogłoszeniem tego orzeczenia, to w istocie przekreśliłoby to sens instytucji wznowienia postępowania, którego celem jest przecież restytucyjne wydanie orzeczenia zgodnego z prawem, w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnym. O tak rozumianych skutkach orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego stanowią między innymi wyroki samego Trybunału z dnia 2 marca 2004 r. SK 53/03, OTK 2004/3/16, czy 9 czerwca 2003r. SK 5/03 OTK 2003/6A/50. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego stanowi podstawę wznowienia postępowania cywilnego (art. 401.1 kpc) i administracyjnego (art. 145a kpa). Nie ma więc podstaw do odmowy jego stosowania do spraw wcześniej rozpoczętych. Potwierdza to ostatnie orzecznictwo Sądu Najwyższego rozstrzygające, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne wymienionych przepisów w określonym zakresie, jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia (ex tunc), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2013r., I UK 176/13, niepubl. i powołane w nim orzecznictwo). Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy, że przy dokonaniu ponownej oceny prawnej występującego w niej przedmiotu sporu - z wyłączeniem już uznanych za niekonstytucyjne, a wyżej powołanych przepisów - roszczenie wnioskodawczynie podjęcia wypłaty emerytury z dniem 1 października 2011r. okazało się w pełni zasadne jako, że niekonstytucyjnym okazał się warunek rozwiązania stosunku pracy do kontynuowania wypłaty emerytury odwołującej. Z niekwestionowanych bowiem przez apelującego ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd I instancji wynika, że ubezpieczona Z. H. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2009r. Emerytura była jej wypłacana pomimo, że od dnia 13 stycznia 1986r. nieprzerwanie kontynuowała zatrudnienie u tego samego pracodawcy. Nabycie prawa do emerytury w dniu 1 lipca 2009r. oznacza, że Z. H. mieści się w kręgu osób, których dotyczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. Jednocześnie ubezpieczona złożyła do organu rentowego, w określonym przez prawo terminie, skargę o wznowienie postępowania zakończonym decyzją z dnia 10 października 2011r. Jak wynika bowiem z akt rentowych ubezpieczona w dniu 26 listopada 2012r. złożyła do ZUS pismo, w którym wniosła o uchylenie decyzji z dnia 10 października 2011r. i wypłatę zaległych świadczeń od 1 października 2011r. wraz z odsetkami. W uzasadnieniu jako podstawę prawną skargi wskazała wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. Zgodnie z treścią art. 145a § 1 kpa można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W myśl § 2 w sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Tym samym Sąd Okręgowy prawidłowo postąpił przyznając wnioskodawczynie prawo do wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011r. do 30 kwietnia 2012r.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 412 § 2 k.p.c. poza tym, że nie został w jakikolwiek sposób uzasadniony, to oceniony musi być jako zupełnie bezpodstawny. Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy nie mógł naruszyć art. 412 § 2 k.p.c., bowiem artykułu tego nie stosował, bo nie miał on zastosowania w sprawie. Zgodnie z treścią art. 412 § 2 k.p.c. po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Sąd Okręgowy nie rozpoznawał skargi o wznowienie postępowania sądowego. Wyjaśnić należy skarżącemu, że wznowieniu podlegało postępowanie administracyjne na podstawie art. 145a k.p.a., a nie postępowanie sądowe na podstawie art. 399 i nast. k.p.c.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako całkowicie bezzasadną.